

PM 2008:173 RIII (Dnr 304-1505/2008)

Slutbetänkandet En utvecklad havsmiljöförvaltning (SOU 2008:48)

Remiss från Miljödepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen från Miljödepartementet överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Stockholms stad har fått havsmiljöutredningens slutbetänkande En utvecklad havsmiljöförvaltning (SOU 2008:48) på remiss från Miljödepartementet. En sammanfattning bifogas detta ärende. Betänkandet i sin helhet finns att läsa på www.regeringen.se/miljo/havsmiljopolitik. Remisstiden sträcker sig till den 29 augusti 2008. Staden har medgetts visst uppskov med att inkomma med svar på remissen.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 13 juli 2006 att tillsätta en utredare med uppdrag att utreda hur forskning och miljöövervakning bättre kan användas för att återskapa en god havsmiljö i Östersjön och i Västerhavet i samverkan med andra länder. I regeringens tilläggsdirektiv utökades uppdraget till att också innefatta frågor som bland annat berör förvaltning och planering av svenska och internationella havsområden. Utredningen antog namnet Havsmiljöutredningen. Utredningen överlämnade den 20 december 2006 delbetänkandet "Ett svenskt havsmiljöinstitut (SOU 2006:112)" till regeringen vilket remitterades bland annat till Stockholms stad. Staden valde att inte svara på delbetänkandet. Den 9 maj 2008 överlämnades slutbetänkandet till Miljödepartementet.

9. Förändringar på kommunal nivå

Förslagen om planering av havsområden är den del i betänkandet som i första hand berör den kommunala nivån, innefattande både primärkommuner och olika former av regionala organ vilka har sin grund i kommunallagstiftningen.

Den regionala nivån föreslås få huvudansvaret för planering i öppet hav inom svenskt territorium. Med regional nivå avses i nuläget de regionala samverkansorgan

som finns i flera län och den regionala försöksverksamhet som finns i Skåne och Västra Götaland, i övrigt finns inte någon regional nivå.

Kommunerna behåller sitt ansvar för planeringen i kustområdena närmast land och i innerskärgården. För det öppna havet, även i de fall detta återfinns innanför baslinjen, innebär förslaget att kommunernas planeringsansvar överförs till den regionala nivån. Var gränsen exakt ska gå mellan kommunernas och regionernas planering har utredningen inte tagit ställning till. Formellt sett innebär utredningens förslag en minskning av primärkommunernas ansvar för fysisk planering, men i praktiken bör det inte bli så stor skillnad eftersom få kommuner bedriver planering i öppet hav i dag. Genom aktivt deltagande i den föreslagna regionala planeringen kan kommunernas inflytande över öppet hav snarast öka.

10.1.1 Den kommunala självstyrelsen

Förslaget rörande havsplanering kommer att få konsekvenser för kommunernas planeringsansvar i territorialhavet och i viss utsträckning även innanför baslinjen. Det innebär att primärkommunernas ansvar för planering inskränks, men de praktiska konsekvenserna blir marginella.

Utredningen föreslår att regionala organ ska överta delar av kommunernas planeringsansvar. Med regional nivå avses i nuläget de regionala samverkansorgan som finns i flera län och den försöksverksamhet med regioner som finns i några län. Förslaget innebär således i princip inte någon förändring i ansvar mellan kommunal och statlig nivå.

10.3 Ekonomiska konsekvenser på kommunal nivå och för näringslivet

Enligt förslaget rörande havsplanering kommer planeringsansvaret i territorialhavet och i viss utsträckning även innanför baslinjen att föras över till regionala organ. De sammanlagda kostnaderna för planering på kommunal nivå kommer att bli högre i framtiden eftersom planering av det öppna havet i praktiken inte förekommer i någon större utsträckning i dag. I slutbetänkandet anförs att den föreslagna rätts- och genomförandeutredningen närmare bör precisera hur förslaget i sin helhet ska finansieras.

Förslaget om att verksamhetsutövaren ska ansvara för kontroll och övervakning av de vattenförekomster som påverkas av verksamhetens vattenanvändning kommer att leda till ökade utgifter för kommuner och privata företag. Kostnaden för detta uppskattas till cirka 10 mnkr per år. Förslaget bygger på principen om att förorenaren betalar. Krav om ökad övervakning föranleds av ramdirektivet för vatten och är ett EG-rättsligt krav. Om inte vattenanvändaren/förorenaren står för kostnaderna tvingas staten finansiera dessa genom generella skatter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Hamn AB samt Stockholm Vatten AB. Samtliga nämnder och styrelser har avgett kontorsyttranden. Stadsbyggnadsnämnden avstår från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret instämmer i huvudsak med förslagen, dock är det problematiskt att ansvaret för havsplanerna föreslås läggas på en beslutsnivå som inte finns. Förslaget, att ge vattenmyndigheterna rättsliga befogenheter att förelägga verksam-

hetsutövare att delta i eller bekosta övervakningsprogram, behöver förtydligas avseende vem som kan betraktas som verksamhetsutövare.

Miljöförvaltningen anser att förslaget att tillsvidare lägga ansvaret för en planering av Sveriges havsområden på befintliga regionala organ och försöksverksamheter är otydligt. Förvaltningen saknar resonemang om hur möjliga intressekonflikter mellan den kommunala planeringen och havsplanerna ska hanteras. Förvaltningen lämnar vidare ett antal detaljsynpunkter på föreliggande författningsförslag.

Stockholms Hamn AB är i huvudsak positivt inställda till slutbetänkandet och har i huvudsak ingenting att erinra. Bolaget anser att i alla beslutsprocesser som handhar havs- och kustmiljöer så ska ekosystemansatsen vägas in vid utvärdering av både nyttjande och bevarande så att nettoeffekten kan antas bli positiv trots en stark pågående tillväxt i regionen.

Stockholm Vatten AB framhåller att de erfarenheter som erhållits i samband med implementeringen av ramvattendirektivet ska tas tillvara i processen med att utveckla havsmiljöförvaltningen. Vidare anser bolaget att vattenmyndighetens roll i den framtida havsmiljöförvaltningen är oklar. Bolaget lämnar även synpunkter på författningsförslagen.

Mina synpunkter

Östersjöns problem kan inte lösas nationellt, Sverige måste på högsta politiska nivå vara med och påverka Östersjöns framtida utveckling och lägga fram bästa tänkbara vetenskapliga underlag som får genomslag i form av åtgärder. Havsmiljöutredningens slutbetänkande har tagit fasta på detta och föreslår här ett flertal åtgärder som skapar förutsättningar för att lyfta arbetet med Östersjön en nivå.

Tyngdpunkten i slutbetänkandet är lagd på organisatoriska frågor gällande havsmiljöförvaltningen och kunskapsuppbyggnad, med förslag som påverkar ett flertal myndigheter. Slutbetänkandet är omfattande och Stockholms stads synpunkter begränsas främst till de organisatoriska frågorna och förslagen till ändring i förordningar.

Det kan konstateras att utredningens förslag innebär en marginell förändring för staden gällande planeringsansvaret i territorialhavet och i viss utsträckning även innanför baslinjen. Staden bedriver idag i liten utsträckning någon planering för öppet hav. Stadens planering av utbyggnad av tätorter, vägnät etc. påverkar dock indirekt intilliggande havsområdena. Mot bakgrund av detta finns det en risk för att havsplanerna kan komma i konflikt med den kommunala planeringen. Hur denna intressekonflikt ska hanteras måste förtydligas.

Förslaget att tillsvidare lägga ansvaret för havsplanerna på regionala samverkansorgan framstår som märkligt eftersom det inte finns samverkansorgan över hela landet vilket innebär att utredningen vill föra ansvar till en beslutsnivå som de facto inte finns.

Jag instämmer med synpunkterna från Stockholm Vatten AB att det är viktigt att i processen med att utveckla havsmiljöförvaltningen ta vara på erfarenheterna från implementeringen av ramdirektivet för vatten och etableringen av vattenmyndigheter. Däremot saknar utredningen en redogörelse över vattenmyndigheternas framtida roll i havsmiljöförvaltningen. Detta är en brist eftersom vattenmyndigheternas arbete kan i den nuvarande myndighetsstrukturen inte separeras från havsplanearbetet.

Flera av förslagen kommer att bidra till ökad kunskap om haven och havsmiljö tillståndet, samt till att information om havsmiljön blir mer tillgänglig. Det ger i sin tur förutsättningar för förbättrade planerings- och beslutsunderlag och på längre sikt en bättre havsmiljö. En tydligare organisation och ett målmedvetet internationellt samarbete är en förutsättning för att kunna komma tillrätta med miljöproblemen i våra hav. Havsmiljöutredningen föreslår Naturvårdsverket som ansvarig myndighet för genomförandet av EU:s marina direktiv. Det skapar förutsättningar för en tydlig styrning av denna process, en styrning som saknats vid införandet av EU:s ramdirektiv för vatten.

Jag ifrågasätter utredningens förslag, att ge vattenmyndigheterna rättsliga befogenheter att förelägga verksamhetsutövare att delta i eller bekosta övervakningsprogram. Det måste förtydligas eftersom författningsförslagets effekter är beroende av vem eller vilka vattenmyndigheten avser som "verksamhetsutövare". Är det t.ex. väghållaren, ägaren av det ledningsnät som för trafikdagvattnet till närmsta recipient eller den kommun inom vilken trafikdagvattnet slutligen släpps ut?

Kraven på ökad planering kommer att innebära något ökade kostnader för kommunerna. Jag förutsätter att kommunerna kommer att kompenseras för detta.

I övrigt instämmer jag i och hänvisar till miljöförvaltningens och Stockholm Vatten AB:s respektive synpunkter på några av de i betänkandet förekommande författningsförslagen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen från Miljödepartementet överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 28 augusti 2008

ULLA HAMILTON

Bilaga

Sammanfattning av SOU 2008:48

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Det antecknades till protokollet att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Stockholms stad har fått havsmiljöutredningens En utvecklad havsmiljöförvaltning (SOU 2008:48) på remiss från Miljödepartementet. En sammanfattning bifogas detta ärende. Betänkandet i sin helhet finns att läsa på www.regeringen.se/miljo/havsmiljopolitik. Remisstiden sträcker sig till den 29 augusti 2008. Staden har medgetts visst uppskov med att inkomma med svar på remissen.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 13 juli 2006 att tillsätta en utredare med uppdrag att utreda hur forskning och miljöövervakning bättre kan användas för att återskapa en god havsmiljö i Östersjön och i Västerhavet i samverkan med andra länder. I regeringens tilläggsdirektiv utökades uppdraget till att också innefatta frågor som bland annat berör förvaltning och planering av svenska och internationella havsområden. Utredningen antog namnet Havsmiljöutredningen. Utredningen överlämnade den 20 december 2006 delbetänkandet ”Ett svenskt havsmiljöinstitut (SOU 2006:112)” till regeringen vilket remitterades bland annat till Stockholms stad. Staden valde att inte svara på delbetänkandet. Den 9 maj 2008 överlämnades slutbetänkandet till Miljödepartementet.

Förslaget i korthet

I sin helhet kommer staten i och med utredningens förslag att behålla sitt nuvarande ansvar. I flera avseenden föreslås utökade arbetsuppgifter för de statliga myndigheterna. De myndigheter som främst berörs av förslagen är Naturvårdsverket, Boverket, Kustbevakningen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Fiskeriverket och vattenmyndigheterna.

Förändringar på kommunal nivå

Förslagen om planering av havsområden är den del i betänkandet som i första hand berör den kommunala nivån, innefattande både primärkommuner och olika former av regionala organ vilka har sin grund i kommunallagstiftningen.

Den regionala nivån föreslås få huvudansvaret för planering i öppet hav inom svenskt territorium. Med regional nivå avses i nuläget de regionala samverkansorgan som finns i flera län och den regionala försöksverksamhet som finns i Skåne och Västra Götaland, i övrigt finns inte någon regional nivå.

Kommunerna behåller sitt ansvar för planeringen i kustområdena närmast land och i innerskärgården. För det öppna havet, även i de fall detta återfinns innanför baslinjen, innebär förslaget att kommunernas planeringsansvar överförs till den regionala nivån. Var gränsen exakt ska gå mellan kommunernas och regionernas planering har utredningen inte tagit ställning till. Formellt sett innebär utredningens förslag en minskning av primärkommunernas ansvar för fysisk planering, men i praktiken bör det inte bli så stor skillnad eftersom få kommuner bedriver planering i öppet hav i dag. Genom aktivt deltagande i den föreslagna regionala planeringen kan kommunernas inflytande över öppet hav snarast öka.

Sveriges territorialvatten

Baslinjen är vanligen den lågvattenlinje utmed kusten som anges i de officiellt erkända sjökorten. Med inre vatten (som också kallas inre territorialvatten) menas det vattenområde som ligger innanför baslinjen, alltså de vatten som helt omges av landets egen landmassa. En stat bestämmer suveränt över sitt inre vatten. Till Sveriges inre vatten räknas, enligt lagen om Sveriges sjöterritorium, "insjöar, vattendrag och kanaler; vid kusterna belägna hamnar, bukter och vikar samt vattenområden innanför och mellan öar, holmar och skär och intill räta linjer som regeringen bestämmer". Sitt territorialhav får en kuststat beräkna ut till en gräns av högst 12 nautiska mil från baslinjen, alltså drygt 22 km (en nautisk mil = 1 852 m) ut. Territorialhavet är i alla bemärkelser kuststatens eget havsområde, där man har suverän bestämmanderätt om vad som får göras och av vem. Sveriges territorialhav omfattar ca 82 000 km².

Ekonomisk zon

En kuststats ekonomiska zon ligger utanför territorialhavet. Den ekonomiska zon som man har rätt till får dock inte gå längre ut än 200 nautiska mil (ca 370 km) från baslinjen. I den ekonomiska zonen får kuststaten inte bestämma om allt, men har vissa specificerade suveräna rättigheter t.ex. när det gäller utvinning av olja, gas och mineraler. Eftersom Sverige har en så lång kustlinje mot Östersjön ingår en stor del av havet i det som ligger under svensk jurisdiktion, inklusive den stora svenska ekonomiska zonen.

10.1.1 Den kommunala självstyrelsen

Förslaget rörande havsplanering kommer att få konsekvenser för kommunernas planeringsansvar i territorialhavet och i viss utsträckning även innanför baslinjen. Det innebär att primärkommunernas ansvar för planering inskränks, men de praktiska konsekvenserna blir marginella.

Utredningen föreslår att regionala organ ska överta delar av kommunernas planeringsansvar. Med regional nivå avses i nuläget de regionala samverkansorgan som finns i flera län och den försöksverksamhet med regioner som finns i några län. Förslaget innebär således i princip inte någon förändring i ansvar mellan kommunal och statlig nivå.

10.3 Ekonomiska konsekvenser på kommunal nivå och för näringslivet

Enligt förslaget rörande havsplanering kommer planeringsansvaret i territorialhavet och i viss utsträckning även innanför baslinjen att föras över till regionala organ. De sammanlagda kostnaderna för planering på kommunal nivå kommer att bli högre i framtiden eftersom planering av det öppna havet i praktiken inte förekommer i någon större utsträckning i dag. I slutbetänkandet anfördes att den föreslagna rätts- och genomförandeutredningen närmare bör precisera hur förslaget i sin helhet ska finansieras.

Förslaget om att verksamhetsutövaren ska ansvara för kontroll och övervakning av de vattenförekomster som påverkas av verksamhetens vattenanvändning kommer att leda till ökade utgifter för kommuner och privata företag. Kostnaden för detta uppskattas till cirka 10 mnkr per år. Förslaget bygger på principen om att förorenaren betalar. Krav om ökad övervakning föranleds av ramdirektivet för vatten och är ett EG-rättsligt krav. Om inte vattenanvändaren/förorenaren står för kostnaderna tvingas staten finansiera dessa genom generella skatter.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Hamn AB samt Stockholm Vatten AB. Samtliga nämnder och styrelser har avgett kontorsyttranden. Stadsbyggnadsnämnden avstår från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 juli 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har mycket begränsade mängder havsområden inom kommungränsen.

Planering av de svenska havsområdena

Stadsledningskontoret konstaterar att utredningens förslag innebär en marginell förändring för staden gällande planeringsansvaret i territorialhavet och i viss utsträckning även innanför baslinjen. Staden bedriver idag i liten utsträckning någon planering för öppet hav. Stadens planering av utbyggnad av tätorter, vägnät etc. påverkar dock indirekt intilliggande havsområdena. Detta hanteras inom stadens översiktsplan med tillhörande områdes- och detaljplaner. De frågor som uppkommer kommer att kunna bevakas och påverkas genom deltagande i den föreslagna regionala planeringen. Det är dock olyckligt om ansvaret för havsplanerna läggs på regionala samverkansorgan eftersom det inte finns samverkansorgan över hela landet. Det är märkligt att utredningen vill föra ansvar till en beslutsnivå som de facto inte finns. Ett förtydligande behövs också angående hur havsplanerna förhåller sig till vattenmyndigheternas förvaltningsplaner.

Kunskap till stöd för förvaltningen

Stadsledningskontoret anser att flera av förslagen kommer att bidra till ökad kunskap om haven och havsmiljö tillståndet, samt till att information om havsmiljön blir mer tillgänglig. Det ger i sin tur förutsättningar för förbättrade planerings- och beslutsunderlag och på längre sikt en bättre havsmiljö. En tydligare organisation är en förutsättning för att kunna komma tillrätta med miljöproblemen i våra hav. Förslaget att förstärka och förtydliga Naturvårdsverkets ansvar för styrning och samordning av övervakning av miljön och andra återkommande undersökningar är därför helt nödvändigt. Havsmiljöutredningen föreslår att Naturvårdsverket blir ansvarig myndighet för genomförande av EU:s marina direktiv. Dessutom behöver ansvarsfördelningen mellan vattenmyndighet, länsstyrelse och kommun m.fl. klarläggas vad gäller övervakning och genomförande av åtgärder. Det är avgörande för vattenmyndighetens effektivitet. Det är elva myndigheter utöver regeringen och vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och kommunerna som idag har ansvar för olika områden när det gäller Östersjön. Det är oerhört viktigt att tydliggöra respektive myndighets ansvar. Alltför många aktörer motverkar tydlighet.

Kontoret menar att förslaget, att ge vattenmyndigheterna rättsliga befogenheter att förelägga verksamhetsutövare att delta i eller bekosta övervakningsprogram, behöver förtydligas. Författningsförslagets effekter är beroende av vem eller vilka vattenmyndigheten avser som "verksamhetsutövare". Är det t ex väghållaren, ägaren av det ledningsnät som för vägdragvattnet till närmsta recipient eller den kommun inom vilken vägdragvattnet slutligen släpps ut?

Kraven på ökad planering kommer att innebära något ökade kostnader för kommunerna. Stadsledningskontoret förutsätter att kommunerna kommer att kompenseras för detta.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens kontorsyttrande daterat den 4 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad hyser begränsade mängder havsområden inom kommungränsen. Remissvaret fokuseras därför på de övergripande förslagen angående förändringar i den befintliga vattenförvaltningens organisation samt tillhörande lagstiftning.

Planering av de svenska havsområdena

Utredningen föreslår att ett nytt planeringssystem för Sveriges havsområden införs. Ansvaret för denna planering bör, eftersom Sverige ännu saknar ett enhetligt system för en regional samhällsnivå, tillsvidare läggas på befintliga regionala organ som regionala försöksverksamheter och regionala samverkansorgan samt regionplaneförbund. Detta anser förvaltningen som otydligt.

Att kommuner i liten utsträckning bedriver någon planering för öppet hav stämmer. Kommunernas planering av utbyggnad av tätorter, vägnät etc. påverkar dock indirekt intilliggande havsområdena. Havspanerna kommer därför med största sannolikhet att utgöra en intressekonflikt med den kommunala planeringen. Hur denna intressekonflikt hanteras samt hur havspanerna förhåller sig till Vattenmyndigheternas förvaltningsplaner behöver förtydligas. Kunskap till stöd för förvaltningen

Förvaltningen ser positivt på att utredningen belyser behovet av att en enhetlig organisation med tydlig ansvarsfördelning. Att förtydliga och förstärka Naturvårdsverkets ansvar för styrning och samordning av övervakning av miljön och andra återkommande undersökningar är nödvändigt.

Att dessutom klarlägga ansvarsfördelningen mellan Vattenmyndighet, länsstyrelse och kommun, vad gäller övervakning och genomförande av åtgärder, är avgörande för vattenmyndighetens effektivitet.

Förvaltningen anser att utredningens förslag, att ge vattenmyndigheterna rättsliga befogenheter att förelägga verksamhetsutövare att delta i eller bekosta övervakningsprogram, behöver förtydligas. Författningsförslagets effekter är beroende av vem eller vilka vattenmyndigheten avser som "verksamhetsutövare". Är det t ex väghållaren, ägaren av det ledningsnät som för trafikdagvattnet till närmsta recipient eller den kommun inom vilken trafikdagvattnet slutligen släpps ut?

Förvaltningen har även synpunkter på lagtextens utformning, se "Författningsförslag" nedan. Tillgänglighet till data

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om att data som är framtagna av myndigheter och finansierade med statliga medel ska vara fritt tillgängliga för icke kommersiell verksamhet inom myndigheter, regionala organ, kommuner, universitet och högskolor.

Kommunikation

Att som utredningen föreslår ge bland annat myndigheter och kommuner ekonomiskt stöd för dialog- och samverkansprojekt av relevans för havsmiljö anser förvaltningen som positivt. Havsområden berör ofta flera kommuner och det är därför svårt att motivera kostnader inom den egna kommunens budget.

Författningsförslag

Utredningen föreslår bl.a. att det införs ett antal nya bestämmelser i 5 kap miljöbalken (MB). De föreslagna paragraferna innebär att Vattenmyndigheten i vissa fall ges rätt att meddela förelägganden om genomförande av kontroll och miljöövervakning (12 §). Sådana förelägganden får förenas med vite (13 §) och verkställighetsförordnande (14 §). Det föreslås även en bestämmelse som innebär att den som är skyldig att utföra kontroller och övervakning enligt 12 § ska ersätta kostnaderna för de åtgärder någon annan vidtagit för hans eller hennes räkning (15 §). Vattenmyndighetens beslut om kostnadstäckning enligt 15 § får verkställas enligt utsökningsbalken (16 §).

Förvaltningen ställer sig negativ till utredningens förslag till nya bestämmelser i 5 kap MB. Miljöbalkens femte kapitel reglerar miljökvalitetsnormer och inte tillsyn. Samtliga av de föreslagna bestämmelserna har motsvarigheter i 26 kap MB om tillsyn.

Som skäl för förslaget att meddela separata tillsynsbestämmelser i 5 kap, anför utredningen att vattenmyndigheterna inte är tillsynsmyndigheter. Förvisso anger 5 kap 11 § MB att vattenmyndigheten ansvarar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön, vilket innefattar bl.a. kartläggning, fastställande av kvalitetskrav och upprättande av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Mot bakgrund av detta finns, enligt utredningen, skäl att inte betrakta vattenmyndigheten som operativ tillsynsmyndighet. Å andra sidan innebär utredningens förslag till utökning av 5 kap MB att vattenmyndigheten ges en mer kontrollerande roll med möjlighet att besluta om både förelägganden och avgifter mot enskilda, vilket enligt miljöförvaltningen ger vattenmyndigheten karaktär av operativ tillsynsmyndighet.

Det är miljöförvaltningens åsikt att det torde vara lämpligare att tilldela vattenmyndigheten ett operativt tillsynsansvar i förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken. Det är önskvärt att hålla 5 kap MB om miljökvalitetsnormer rent från sådant som redan regleras på annat håll i balken. Miljöförvaltningen kan inte se nödvändigheten av att särreglera tillsynsbestämmelserna för en specifik myndighet som vattenmyndigheten. En bättre lösning vore att göra nödvändiga anpassningar i 26 kap och tillsynsförordningen.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB:s kontorsutlåtande daterat den 19 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms hamnar har tagit del av remissdokumentet Slutbetänkandet En Utvecklad havsmiljöförvaltning (SOU 2008:48) daterad 2008-05-29.

Stockholms hamnar har koncentrerat sin läsning av SOU 2008:48 till följande kapitel:

- Sammanfattning
- Författningsförslag
- Kapitel 1.4 – 1.5.2
- Kapitel 3.4.2 HELCOM
- Kapitel 4 Planering av de svenska havsområdena
- Delar av kapitel 5, 6 och 8.

I korthet anser Stockholms Hamnar i huvudsak positivt inställda till slutbetänkandet och har i huvudsak ingenting att erinra. Hamnen anser att dokumentet berör flera viktiga punkter som direkt eller indirekt påverkar vår verksamhet och våra planer för att möta framtida behov. Hamnen vill betona vikten av att muddringar och tippningar av muddermassor kan fortsättningsvis genomföras för nyttjande och behov vid väsentliga projekt på ett liknande sätt som görs i dagens dispensärenden.

Hamnen anser det vara av vikt att vi får en möjlighet att även fortsättningsvis inkomma med synpunkter vid det fortsatta arbetet med genomförande av svensk havsplanering.

Stockholms Hamnar anser att i alla beslutsprocesser som handhar havs- och kustmiljöer så ska ekosystemansatsen ska vägas in vid utvärdering av både nyttjande och bevarande så att nettoeffekten kan antas bli positiv trots en stark pågående tillväxt i regionen.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB:s kontorsyttrande daterat den 13 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Slutbetänkandet har ett mycket användbart faktaunderlag, inte minst i sin beskrivning av den administrativa "spelplan" och det regelverk som gäller för Östersjön.

Östersjöns problem kan inte lösas nationellt, Sverige måste på högsta politiska nivå vara med och påverka Östersjöns framtida utveckling och lägga fram bästa tänkbara vetenskapliga underlag som får genomslag i form av åtgärder. Havsmiljöutredningens slutbetänkande har tagit fasta på detta och förslår här ett flertal åtgärder som skapar förutsättningar för att lyfta arbetet med Östersjön en nivå.

Tyngdpunkten i slutbetänkandet är lagd på organisatoriska frågor gällande havsmiljöförvaltningen och kunskapsuppbyggnad, med förslag som påverkar ett flertal myndigheter. Slutbetänkandet är omfattande så Stockholm Vattens synpunkter begränsas till de organisatoriska frågorna och förslagen till ändring i förordningar.

Synpunkter på organisation

Stockholm Vatten kommer troligen inte att beröras direkt av arbetet med havsplaner, men vi är liksom andra VA-ansvariga i landet viktiga aktörer i det nationella (och internationella) vattenvårdsarbetet och bedriver en långsiktig och investeringstung verksamhet, som har påverkan på Östersjön. Vi är mycket beroende av god vattenkvalitet och behöver här stöd av myndigheter och experter för att även i fortsättningen kunna ge stockholmarna en unik vattenmiljö och dricksvatten i världsklass.

Stockholm Vatten bedriver även i samarbetet med andra regionala VA-bolag ett omfattande och viktigt recipientkontrollprogram i Stockholms skärgård.

Ändringar i bolagets verksamhet och större investeringar kräver ofta tillstånd och innebär ett betydande förarbete och samråd med myndigheter, vi är därför betjänta av en effektiv och transparent myndighetsstruktur och snabba beslutsvägar.

I processen att utveckla havsmiljöförvaltningen, bör man ta vara på de erfarenheter man nu fått i och med implementeringen av ramdirektivet för vatten och etableringen av vattenmyndigheter. Det är bra att Naturvårdsverket får en central roll i processen med att införa en ny utvecklad havsmiljöförvaltning. Havsmiljöutredningen föreslår Naturvårdsverket som ansvarig myndighet för genomförandet av EU:s marina direktiv. Det skapar förutsättningar för en tydlig styrning av denna process, en styrning som vi saknat vid införandet av EU:s ramdirektiv för vatten.

Vattenmyndigheterna har nu genom inrättandet av vattendelegationen börjat hitta sina arbetformer. Vattenmyndigheterna kommer att styra åtgärder i avrinningsområdena.

Vattenmyndigheternas arbete kan i den nuvarande myndighetsstrukturen inte separeras från havsplanarbetet. Vi uppfattar vattenmyndigheternas framtida roll i havsmiljöförvaltningen som oklar.

I slutbetänkandet påpekas också att en översyn av vattenförvaltningens organisation snarast bör genomföras, enligt vår uppfattning bör det i så fall göras innan man involverar nya aktörer i det nationella vattenvårdsarbetet.

Förslaget att införa ytterligare aktörer i vattenvårdsarbetet, som regionala samverkansorgan och Boverket, ökar komplexiteten i ett redan komplext nätverk av myndigheter och ökar risken för överlapp av kompetenser och ansvar, vi ser en uppenbar risk att organisatoriska frågor tar tid och kraft från sakfrågorna.

Att det dessutom saknas en enhetlig regional struktur i Sverige ökar denna risk.

Utredaren påpekar själv att framtiden för de regionala samverkansorganen är oklar då frågan sammanhänger med den pågående beredningen av Ansvarskommitténs förslag på en ny regional samhällsnivå.

Synpunkter på författningsförslag

- Naturvårdsverkets ansvar för implementeringen av EU:s marina direktiv (och vattendirektivet) bör vara tydligare i utredarens förslag till ändring i förordning (Förslag 8 2007:1052) med instruktion för Naturvårdsverket. Den föreslagna ändringen i förordning förtydligar och

förstärker inte naturvårdsverkets ansvar för styrning och samordning (se avsnitt 5.1.2 i slutbetänkandet) tillräckligt jämfört med tidigare formuleringar.

- Vi stöder helt förslagen (9,10,11 samt 7) till förändring i förordningarna (2007:1161, 2007:1318, 2007:1053, 2007 : 1057) att havsmiljörelaterade data från SMHI, SGU, Lantmäteriet och Sjöfartsverket skall vara fritt tillgänglig för icke kommersiell verksamhet.

Vi kan förutse gränsdragningsproblem med vad som är havsrelaterad data, för det som sker i avrinningsområden, uppe på land, är i högsta grad havsrelaterat, kartor från lantmäteriet är nödvändiga som bas för belastningsberäkningar och modelleringar och bör räknas inom kategorin havsrelaterad.

Även ”icke kommersiell verksamhet” kan behöva definieras vidare, t.ex. finns det vatten(vårds)förbund m.m som är delvis finansierade med privata medel som bedriver en viktig vattenvårdande insats.

Vi tar för givet att all kommunal verksamhet räknas som ”icke kommersiell”

- Förslaget (förslag 1) till förändring i miljöbalken (1998:80) , att ge vattenmyndigheterna rättsliga befogenheter att förelägga ” den som bedriver eller har bedrivit verksamhet eller vidtagit en åtgärd som kan befaras ha medfört påverkan av en vattenförekomst att genomföra de kontroller och den miljöövervakning som behövs för att fastställa miljökvaliteten och orsakerna till förändringar av denna” att genomföra kontroll och miljöövervakning innebär en skärpning av förordningen för egenkontroll och en svårdefinierbar utökning av begreppet verksamhetsutövare. Vi förutser problem med att bestämma var påverkan på en vattenförekomst börjar, med identifiering av verksamhetsutövare, samt kopplingen till egenkontrollen som miljöförvaltningar och länsstyrelser övervakar enligt förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll enligt miljöbalken.

I den särskilde utredarens förslag ,5.1.4, myntas även begreppet vattenanvändare respektive enskild vattenanvändare och det förslås att vattenanvändare (som påverkar vattnet kvantitativt och kvalitativt) kan förläggas att delta i eller bekosta övervakningsprogram i enlighet med förslag 1. Begreppet vattenanvändare förekommer dock inte i förslaget (förslag 1) vilket är inkonsekvent. Definitionen på vem eller vilka som kan föreläggas måste utvecklas.

Förslaget (förslag 6) ”Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:853) med instruktion för Kustbevakningen” är bra, men i dag när det finns utvecklade metoder för havsövervakning med helikopter, flyg och satellit, metoder som ofta är kostnadseffektiva just för stora ytor, borde även tillgängligheten till dessa resurser säkras i den mån de finns inom den statliga kontrollen. Även försvaret bör kunna nyttjas.